Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

HE laeiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Puolustusvaliokunta 11.10.2022

Anu Sallinen, neuvotteleva virkamies
Jyrki Rihu, erityisasiantuntija

Hallitusohjelma ja hallitusohjelman toimeenpano

- Digitalisaation edistäminen hallitusohjelmatavoite ja keskeinen tavoite suomalaisen yhteiskunnan kehittämiselle ja uudenlaisen talouskasvun mahdollistamiselle
  - tärkeää tunnistaa, että on olemassa kehittämisvajetta erityisesti digitaalisen paikkatiedon turvallisuuden, viranomaisten ml. kuntien digi-valmiuksien sekä tiedon luovuttamiseen liittyvien oikeuksien sääntelyssä
- Venäjän käynnistämä hyökkäyssota Ukrainassa 24.2.2022 muutti Suomen turvallisuusympäristöä pysyvästi ja konkretisoi monia länsimaisen yhteiskunnan haavoittuvuuksia ja uhkia täysin uudella tavalla
- SUPO:n kansallisen turvallisuuden katsaus 2022:
  - Suomi kiinnostaa tiedustelullisesti erityisesti Venäjää ja Kiinaa
  - Suomen kriittinen infrastruktuuri on ulkomaisen tiedustelutoiminnan pitkän aikavälin kohteita Suomessa, tiedustelun ja vaikuttamisen uhka on kohonnut sekä fyysisessä ympäristössä että kyberympäristössä
  - Tietoinfrastruktuurissa riski on erityisen suuri, sillä se voi tarjota itsevaltaisille hallinnoille pääsyn paitsi infrastruktuuriin myös suomalaisten tietoihin
  - Yhä suurempi osa verkkoinfrastruktuurista on yksityisten yritysten omistuksessa, mikä korostaa yhteistyötä yritysten ja valtionhallinnon välillä. Vakoilun uhan alaisena ovat suomalaisten tiedot

Euroopan ja Suomen muuttunut turvallisuuspoliittinen tilanne on tärkeää ottaa huomioon hallitusohjelman toimeenpanossa

Lähtökohdat

- MRL-kokonaisuudistus (3 eri lakia) vaikuttaa laajasti koko yhteiskuntaan:
  - miten ja minne Suomessa rakennetaan
  - millaisin ehdoin kaavoitukseen ja rakentamiseen sekä kriittisen infrastruktuurin liittyvää paikkatietoa käsitellään
- Rakentamiseen ja alueidenkäyttöön liittyvä digitaalisen tiedon hyödyntäminen on tavoiteltavaa, mutta kansalliseen turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvät tarpeet on turvattava
- HE valmistelussa on tehty turvallisuuden osalta ansiokkaita erillisselvityksiä ja käyty arvokkaita turvallisuusviranomaisten välisiä keskusteluita
  - PLM:n näkökulmasta digitaalista turvallisuutta ja paikkatiedon suojaamista koskevat johtopäätökset eivät ole riittävästi konkretisoituneet lakiehdotuksessa
  - Viranomaiskeskusteluita ja konsulttiselvitysten toimenpidesuosituksia ei kaikilta osin ole sisällytetty HE:een tai viety pykäliin
- Voimaantulosäädösten mukaan RYTJ-lain 5 § :ää sekä pääosa MRL:n muutosesityksistä (alueidenkäytön tietosisällöt) sovellettaisiin vasta 1.1.2029 alkaen

RYTJ:n edut ja haavoittuvuudet maanpuolustuksen kannalta

- Synergiaedut:
  - helposti saavutettava ja ajantasainen kaava- ja kiinteistötieto
  - kaavoitukseen liittyen parempi PV:n edunvalvonta
  - edut toiminnan suunnittelussa
- Tarkka rakennutun ympäristön tilannekuva edistää kansallista kokonaisturvallisuutta - oikein toteutettuna
  - Edellyttää, että digitaalisen paikkatiedon turvallisuus on varmistettu, riskit on tunnistettu ja niitä hallitaan aktiivisesti

- Tiedon menettäminen voi aiheuttaa saavutettavia hyötyjä suurempaa haittaa tai vahinkoa
  - hyödyt realisoituvat kyberhyökkääjälle, haitat koko yhteiskunnalle
    - hyökkäyksen/terrorismin/rikollisen toiminnan suunnittelu
    - yhteiskunnallisten haavoittuvuuksien järjestelmällinen tiedustelu (vrt. Ukraina)
    - disinformaatio, mielipidemuokkaus, trollaus, pelon ilmapiirin luominen ja kansalaisten luottamuksen heikentäminen
  - tiedon vaarantuminen rajoittaa maanpuolustuksen ja varautumisen suunnittelua
  - kriittinen paikkatieto voidaan menettää vain kerran
- Riippuvaisuus digitaalisista peruspalveluista ja konsulttiyrityksistä kasvaa
  - tiedon kasautuessa sen kiinnostavuus, kyberuhkat ja riskit kasvavat
  - tiedon kehittynyt analyysi ja yhdistely on kannattavaa liiketoimintaa
  - kaupallisiin toimijoihin liittyy yrityskaupan ja fuusion riski
  - tietovuotojen havaitseminen ja jäljittäminen haasteellista, vastuukysymykset vaikeita

Puolustusministeriön ehdotukset

1. Lain 1 § 2 momenttia muutetaan:
   - puolustuspoikkeus **tarkemmin määritellyissä tapauksissa**
   - Koskee myös Puolustuskiinteistöjä sekä Puolustusvoimien strategisia kumppaneita
2. Määritellään yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta kriittinen infrastruktuuri ja tietoaineiston luokittelu
3. Laaditaan paikkatiedon kansallisen turvallisuuden riskiarvio, joka:
   - huomioi yhtymäkohdat CER-direktiiviin
   - käsittää koko toimitusketjun: valtionhallinnon, kuntasektorin sekä yritysten toimijat
   - sisältää kattavan tarkastelun nykyisestä paikkatiedon hallinnan kansallisesta ja EU-säädösympäristöstä, sen muutostarpeista sekä muista oikeudellisista kysymyksistä
   - sisältää Nato-jäsenyyden vaikutusten tarkastelun
   - sisältää paikkatiedon johtamisen ja koordinaatioon liittyvien vastuiden tarkastelun
   - tuotetaan laajassa parlamentaarisessa valmistelussa tulevan hallituskauden aikana (hallitusohjelma 2023)
4. Tehdään kansallista turvallisuutta koskevat säännöstarkennukset kattolakeihin (esim. tiedonhallintalaki, aluevalvontalaki, valmiuslaki, laki paikkatietoinfrastruktuurista, julkisuuslaki tai kokonaan erillinen uusi laki)
5. RYTJ-lakiin asetus, jolla määritellään tarkemmin kriittisen infran suojaus ja rekisterinpito kiinteistöjenhallinnassa
6. Valvotaan paikkatietopalveluista vapaasti saatavilla olevaa turvakriittistä kiinteistö- ja paikkatietoa (asetuksen nojalla)

Tiedonsaantioikeudet ja tiedonkäsittely

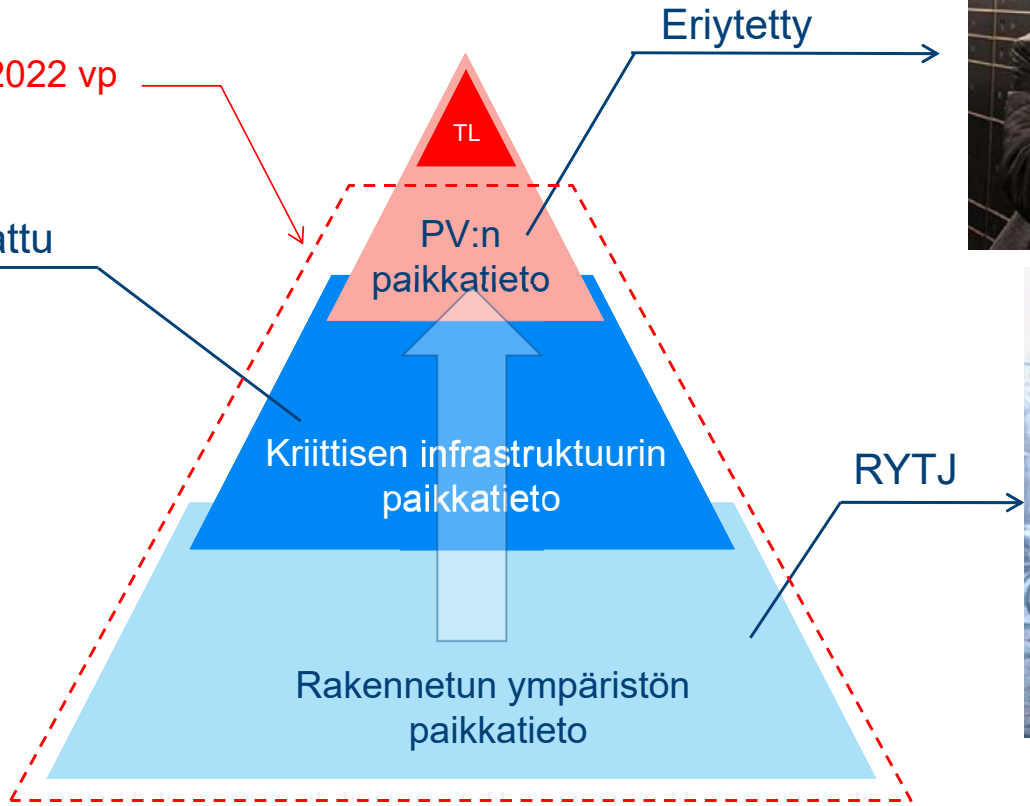

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Kiitos, kysymyksiä!